

NOVÉ DRUHY NETOPÝRŮ PRO PŘELOUČSKO

New species of bats (Chiroptera) in the Přebroučsko region

Jiří REJL

Odbor životního prostředí, Městský úřad Přebrouč, Masarykovo náměstí 25,
535 33 Přebrouč, e-mail: jiri.rejl@mestoprebrouc.cz

Na Přebroučsku bylo dosud známo 11 druhů netopýrů. V letech 2008 a 2009 byl pro tuto oblast doložen výskyt 4 nových druhů: netopýr brvitý (*Myotis emarginatus*), n. vousatý (*M. mystacinus*), n. Brandtův (*M. brandtii*) a n. pestrý (*Vespertilio murinus*). Výčet zjištěných druhů se tak zvýšil na 15 ze 26 známých pro území České republiky.

Klíčová slova: Přebroučsko, netopýři, Chiroptera, *Myotis emarginatus*, *Myotis mystacinus*, *Myotis brandtii*, *Vespertilio murinus*

V regionu Přebroučska byl dosud zjištěn výskyt následujících druhů letounů: vrápenec malý (*Rhinolophus hipposideros*), netopýr velký (*Myotis myotis*), n. vodní (*M. daubentonii*), n. večerní (*Eptesicus serotinus*), n. rezavý (*Nyctalus noctula*), n. hvízdavý (*Pipistrellus pipistrellus*), n. nejmenší (*P. pygmaeus*), n. parkový (*P. nathusii*), n. černý (*Barbastella barbastellus*), n. ušatý (*Plecotus auritus*) a n. dlouhouchý (*P. austriacus*), tj. dosud 11 druhů z 26 známých pro území České republiky (HANÁK et ANDĚRA 2005, 2006, ANDĚRA et HANÁK 2007).

Historické a vlastní nálezy v regionu Přebroučska shrnul ve svých příspěvcích LEMBERK (2004) a také HANÁK a ANDĚRA (2005, 2006) a ANDĚRA a HANÁK (2007).

Nálezy nových druhů pro Přebroučsko shrnuje autor v tomto příspěvku.

Vymezení a charakteristika zájmového území

Přebroučsko je oblast ve správní působnosti MěÚ Přebrouč a zaujímá rozlohu 247 km². Nadmořská výška se pohybuje v rozmezí 200 až 400 m n. m. (200 m n. m. – břeh Labe západně od Kojic, 400 m n. m. – lesní porosty jižně od Holotína na hranicích s okresem Chrudim). Geologickým podložím jsou převážně sedimenty a velmi pestrá skladba železnohorských hornin (FALTYSOVÁ et al. 2002). Do území zasahují geomorfologické celky a okrsky: 2c-3a Chvaletická pahorkatina, 6c-1b-c Krakovanská tabule, 6c-1b-d Dobřeničská tabule, 6c-1b-e Urbanická brána, 6c-1c-b Kunětická kotlina (FALTYSOVÁ et al. 2002). Klimaticky území spadá do T2 teplá oblast a MT10 mírně teplá oblast (FALTYSOVÁ et al. 2002). Téměř celé území je odvodňováno Labem a jeho přítoky. Svah Železných hor je odvodňován bezejmennými toky, které jsou součástí povodí Doubravy. Ze severní části jsou vody odváděny Vchynickou svodnicí do Cidlíny. V území je řada rybníků. Podél Labe se nacházejí slepá ramena. Velkou vodní plochou jsou písňiky mezi Lohenicemi a Mělicemi. Lesní porosty tvoří dubohabřiny, boroviny, bučiny, olšiny, smrkové monokultury, smíšené porosty.

Výsledky

V roce 2008 a 2009 byly zjištěny nové následující druhy netopýrů pro region:
Netopýr brvitý (*Myotis emarginatus*): 6059b – 26.5.2009, Choltice, půda zámku, nadm. výška 250 m, 1 ex.

Výskyt netopýra brvitého (*Myotis emarginatus*) byl na území Čech zjištěn v roce 1934 (GAISLER 1956) a v regionu východních Čech v roce 1959 (GAISLER et HANÁK 1972), tento nález navíc pochází z rozhraní Čech a Moravy (lokality jeskyně U Rozhraní, mapový čtverec 6465). První nálezy především hibernujících jedinců jsou z roku 1965 z oblasti Orlických hor (SKLENÁŘ 1969). Na okrese Pardubice byl druh zjištěn díky náhodným odchytům při kroužkování ptáků (LEMBERK 2004, REJL et VESELÝ 1997). Při kontrole letních kolonií letounů na Přeloučsku dne 26.5.2009 byla navštívena půda choltického zámku (mapový čtverec 6059, nadmořská výška 250 m). Kontrolovány jsou půdní prostory kaple sv. Róméa, odkud pochází poslední nálezy kolonie vrápence malého (*Rhinolophus hipposideros*) z roku 2008 (2.7. – 5 ex.). V den kontroly bylo zjištěno 15 ex. tohoto druhu. Na jednom z trámů byl také nalezen 1 ex. netopýra brvitého (*Myotis emarginatus*). Byla pořízena jeho fotodokumentace.

Jedná se o první nález druhu v mapovém čtverci 6059. Zvýšením chiropterologického průzkumu v tomto regionu lze předpokládat další nálezy druhu v letním období. Tento předpoklad vychází také z umístění blízkého zimoviště druhu, které se nachází u Vápenného Podola (6159) a je vzdáleno vzdušnou čarou cca 11 km (ze 24 zjištěných přeletů GAISLER et al. 2003 je jich 11 ve vzdálenosti 10,1–20 km).

Netopýr vousatý (*Myotis mystacinus*): 5959d – 16.7.2009, Klenovka, chatová osada u Březinského rybníka, za okenicí chaty, nadm. výška 231 m, 1M + 1F.

Z pohledu výskytu v rámci území ČR se jedná o relativně hojný druh. Jeho dosavadní absence byla spíše způsobena malou intenzitou úzce zaměřeného chiropterologického průzkumu (kontrola okenic chat v místních chatových osadách) v regionu Přeloučska.

Netopýr Brandtův (*Myotis brandtii*): 5959d – 16.7.2009, Klenovka, chatová osada u Březinského rybníka, za okenicí chaty, nadm. výška 231 m, 1M.

6058b – 3.7.2009, Morašice, okenice hájovny, nadm. výška 285 m, mateřská kolonie cca 20 F.

6059b – 3.7.2009, Urbanice, okenice hájovny, nadm. výška 340 m, mateřská kolonie cca 40 F.

Všechny lokality plně odpovídají biotopovým nárokům druhu. Nejbližší nález pochází z Běstviny (BENDA et al. 1997). V případě tohoto druhu se jedná o první nález v okrese Pardubice a také v geomorfologickém celku Železné hory (BENDA et al. 1997). U Březinského rybníka se jedná o nález v nejnižší nadmořské výšce v regionu východních Čech (HANÁK et ANDĚRA 2006). Determinace letních kolonií byla provedena na základě nalezených uhynulých samic, které byly následně předány do sbírek Národního muzea v Praze. Vzhledem ke stanovištním nárokům druhu byla dosavadní absence spíše způsobena malou intenzitou úzce zaměřeného chiropterologického průzkumu (kontrola okenic chat v místních chatových osadách a hájoven) v regionu Přeloučska.

Netopýr pestrý (*Vespertilio murinus*): 5858c – 6.9.2008, Chvaletice, půda rodinného domu, nadm. výška 217 m, 1 ex. (ŠOLTÝSOVÁ in lit, LUČAN det.). Jde o druhý nález pro geomorfologický celek Železné hory (LEMBERK 2008). Zjištění druhu odpovídá posledním publikovaným nálezům v regionu východních Čech, kdy je druh nalézán v městském prostředí (LEMBERK 2004).

Závěr

Nálezem 4 druhů netopýrů (netopýr brvitý *Myotis emarginatus*, n. vousatý *M. mystacinus*, n. Brandtův *M. brandtii* a n. pestrý *Vespertilio murinus*) se výčet druhů zjištěných na Přeloučsku rozšířil na 15 druhů. Ve všech případech se jedná o první nálezy v mapovacích čtvercích. Nález netopýra Brandtova je vůbec prvním nálezem v okrese Pardubice a na území geomorfologického celku Železné hory. Absence uvedených druhů byla spíše způsobena menší intenzitou dosavadního chiropterologického průzkumu na Přeloučsku.

Summary

Four new species of bats (Geoffroy's bat *Myotis emarginatus*, Whiskered bat *Myotis mystacinus*, Brandt's bat *Myotis brandtii*, Parti-coloured bat *Vespertilio murinus*) were found in the Přeloučsko region in the period 2008–2009. Summary of species of bats has been increased in the Přeloučsko region on 15 species from 26 species of Czech Republic.

Poděkování

Autor příspěvku děkuje Lence Šoltýsové z Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky za poskytnutí údajů o nálezu netopýra pestrého ve Chvaleticích a Petru Bendovi z Národního muzea Praha za potvrzení determinace n. brvitého a samic netopýra Brandtova.

Literatura

- ANDĚRA M., HANÁK V., 2007: Atlas rozšíření savců v České republice – Předběžná verze. V. Letouni (*Chiroptera*) – část 3. Netopýrovití (*Vespertilionidae* – *Vespertilio*, *Eptesicus*, *Nyctalus*, *Pipistrellus* a *Hypsugo*). Národní muzeum, Praha.
- FALTYSOVÁ H., BÁRTA F. a kol., 2002: Pardubicko. In: MACKOVČIN P. A ŠEDLÁČEK M. (eds.): *Chráněná území ČR, svazek IV. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno, Praha*, 316 pp.
- GAISLER J., 1956: Faunistický přehled československých netopýrů. *Ochr. Přír.*, 11(6): 161–169.
- GAISLER J., HANÁK V., 1972: Netopýři podzemních prostorů v Československu. *Sbor. Západočes. Mus. v Plzni, Přír.*, 7: 1–46.
- GAISLER J., HANÁK V., HANZAL V. et JARSKÝ V., 2003: Výsledky kroužkování netopýrů v České republice a na Slovensku, 1948–2000. *Vespertilio*, 7: 3–61.
- HANÁK V., ANDĚRA M., 2005: Atlas rozšíření savců v České republice – Předběžná verze. V. Letouni (*Chiroptera*) – část 1. Vrápencovití (*Rhinolophidae*), netopýrovití (*Vespertilionidae* – *Barbastella barbastellus*, *Plecotus auritus*, *Plecotus austriacus*). Národní muzeum, Praha.
- HANÁK V., ANDĚRA M., 2006: Atlas rozšíření savců v České republice – Předběžná verze. V. Letouni (*Chiroptera*) – část 2. Netopýrovití (*Vespertilionidae* – rod *Myotis*). Národní muzeum, Praha.
- LEMBERK V., 2004: Netopýři (*Chiroptera*) východních Čech. *Lynx, n.s.*, 35: 49–118.
- LEMBERK V., 2008: Nález mateřské kolonie netopýra pestrého (*Vespertilio murinus*) v Železných horách. *Vespertilio*, 12: 83–84.
- REJL J., VESELÝ J., 1997: Netopýr brvitý (*Myotis emarginatus*). In: REJL J. (ed.): *Faunistická pozorování II. Vč. Sbor. Přír. – Práce a studie*, 5: 197–203.
- SKLENÁŘ J., 1969: Poznámky k rozšíření netopýrů (*Chiroptera*) ve východních Čechách. *Acta Mus. Reginaehradec. S. A.: Sci. Natur.*, 10: 79–87.

+ foto v barevné příloze

Došlo: 28.12.2009

Obr. 1: Hájovna u Morašic – lokalita mateřské kolonie netopýra Brandtova (*Myotis brandtii*). Foto J. Rejl, 3.7.2009.

Fig. 1: Haus of gamekeeper near Morašice village – locality of summer colony of brandt's bat (*Myotis brandtii*). Photo by J. Rejl, 3.7.2009.